

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia:
kn.nm@regeringskansliet.se

Thomas Pålsson

Generaldirektör

DATUM

2026-03-20

DIARIENUMMER

SvK Dnr 2026/513

Remissvar avseende ”Naturvårdsverkets delredovisning av uppdraget att se över vilka arter som bör vara nationellt fridlysta”

Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) har som remissinstans mottagit Naturvårdsverkets delredovisning av uppdraget att se över vilka arter som bör vara nationellt fridlysta (KN2026/00195). Svenska kraftnät lämnar härmed följande remissvar.

Svenska kraftnäts yttrande

Svenska kraftnät är ett statligt affärsverk som är systemansvarig myndighet för kraftsystemet i Sverige och som förvaltar och utvecklar Sveriges transmissionsnät för el. Svenska kraftnät ansvarar för att kraftsystemet är kostnadseffektivt, driftsäkert och hållbart – idag och i framtiden. Det uppnås bland annat genom att bygga nya transmissionsnätledningar och anpassa kraftsystemet för att möta morgondagens elbehov.

Svenska kraftnät förvaltar idag omkring 16 000 km kraftledningar och drygt 175 transformator- och kopplingsstationer samt utlandsförbindelser med både växelström och likström. Under de kommande två årtiondena avser Svenska kraftnät att bygga ca 7 000 km transmissionsnätledningar och 200 stationer för att trygga elförsörjningen och möta det behov av ökad

elförbrukning som följer av bland annat elektrifiering och utfasning av fossila bränslen.

Svenska kraftnäts verksamhet finns över hela landet och berör således många livsmiljöer och olika arter. Artskyddsförordningens bestämmelser kan aktualiseras såväl när nya ledningar och stationer ska byggas som under driften av anläggningarna. Kraftledningsgator kan dock även bidra till att skapa livsmiljöer för olika arter som är beroende av öppna, hävdade marker. Den återkommande skötseln av ledningsgatorna skapar, där förutsättningarna finns, hävdgynnade miljöer som annars blivit alltmer ovanliga i takt med ett intensifierat jordbruk.

Svenska kraftnät är en av tre centrala myndigheter för omprövningen av vattenkraften och ska enligt instruktionen (5 § punkt 11) löpande lämna underlag till de länsstyrelser som är vattenmyndigheter. Vattenkraft har en viktig roll i elsystemet genom sina systemstabiliserande egenskaper, som reglerkraft och som det kraftslag som producerar mest el i Sverige och Norden. Betydelsen av effektiv tillgång till vattenkraft ökar också i takt med både elektrifieringen av samhället och ökade behov av balansering relaterat till introduktion av mer vind- och solkraft. I detta remissvar framför Svenska kraftnät synpunkter gällande vattenkraft på grund av dess viktiga egenskaper för elsystemet och eftersom fridlysningen av ål kan få genomslag i omprövningarna av vattenkraften.

Svenska kraftnäts synpunkter nedan utgår från Naturvårdsverkets förslag samt från det nya artskyddsregelverk som tidigare remitterats ("Skyddet genom nationell fridlysning anpassas till arternas skyddsbehov och andra angelägna intresse", KN2025/01529). Om det sker förändringar av urvalet av arter baserat på den nya rödlistan som ska beslutas eller om ändringarna i artskyddsregelverket får en annan utformning än vad som tidigare remitterats kan Svenska kraftnäts synpunkter och bedömningar komma att ändras.

Övergripande synpunkter

Svenska kraftnät ser positivt på att listan över nationellt fridlysta arter har setts över utifrån uppdaterad kunskap och arters skyddsbehov.

Naturvårdsverkets redovisning har dock tagits fram under tidspress och baseras på en preliminär rödlista. Detta synes ha påverkat redovisningens omfattning och detaljeringsgrad vilket har försvårat Svenska kraftnäts möjlighet att bedöma förslagets konsekvenser.

Av Naturvårdsverkets föreslagna lista framgår att det främsta hotet för en majoritet av de starkt hotade arterna (EN) är rationellt skogsbruk. Samtidigt har det i den tidigare remitterade promemorian (KN2025/01529) föreslagits

ett undantag från fridlysningsbestämmelserna i de fall pågående markanvändning (exempelvis jord- och skogsbruk) avsevärt försvåras inom berörd del av en fastighet. Såsom påtalats i remissvaret över den tidigare remitterade promemorian bedömer Svenska kraftnät att detta riskerar leda till att arternas bevarandestatus på sikt försämrats ytterligare vilket i sin tur kan medföra att arterna klassas bland de mest skyddsvärda i kommande revideringar av listan på fridlysta arter. Eftersom ledtiderna för elnätsprojekt kan vara långa kan arter få förändrad status under projektens genomförande. Svenska kraftnät anser att det är problematiskt att tillämpningen av artskyddsreglerna riskerar bli striktare för verksamheter som inte utgör den främsta anledningen till minskningen av en art.

Tolkningen av kriterierna för urval (avsnitt 1.2)

Svenska kraftnät har inga synpunkter på den sammanfattande tolkning Naturvårdsverket har gjort avseende kriterium 1.1. Svenska kraftnät kan dock konstatera att antalet arter som är rödlistade som starkt hotade (EN) eller akut hotade (CR) är betydligt större än det antal som föreslagits av Naturvårdsverket och det är svårt att följa skälen till hur urvalet närmare har gått till. För att skapa större förståelse för urvalet av de arter som föreslås vara fridlysta enligt kriterium 1.1 anser Svenska kraftnät att det hade varit önskvärt om skälen hade presenterats närmare. Om vissa arter har valts bort utifrån att områdesskydd bedömts vara en mer lämplig skyddsform är även det något som kan påverka Svenska kraftnäts verksamhet. Hur sådana bedömningar eventuellt har gjorts har dock inte kunnat utläsas av redovisningen.

Avseende kriterium 1.2 ställer sig Svenska kraftnät frågande till om CITES-konventionen utgör ett sådant internationellt åtagande som motiverar fridlysning enligt kategori SK1 eftersom den konventionen syftar till att reglera handel med djur- och växtarter. Att Naturvårdsverket gjort tolkningen att CITES-konventionen kan ligga till grund för fridlysning enligt kategori SK1 innebär att ett antal CITES-arter, med olika typer av hotbild och rödlistekategorier, har föreslagits utifrån det kriteriet. Såsom Svenska kraftnät tolkar det innebär detta att det undantag som i den tidigare remitterade promemorian (KN2025/01529) föreslagits för åtgärder som uppenbart inte syftar till att skada eller störa arter (9 a §) inte blir tillämpligt för dessa arter. Svenska kraftnät är tveksamma till om detta ligger i linje med det uppdrag regeringen lämnat till Naturvårdsverket och konstaterar att dessa arter kommer att innebära behov av dispensansökningar för Svenska kraftnäts verksamhet i de fall påverkan inte kan undvikas. Svenska kraftnät anser att det bör övervägas om SK2 är en mer lämplig skyddskategori för de arterna.

Konsekvensutredningen

Svenska kraftnät konstaterar att det i redovisningen saknas en jämförelse mellan vilka arter som är nationellt fridlysta idag och den av Naturvårdsverket nu föreslagna artlistan. Detta försvårar en bedömning av förslagets konsekvenser. Att arter som idag är fridlysta har tagits bort från listan innebär dock för Svenska kraftnät's verksamhet att inventerings- och provningsresurser inte behöver fokusera på de arterna. Istället har det tillkommit ett antal nya arter som behöver beaktas.

Att flertalet av de föreslagna arterna har livsmiljöer som i sig ofta är skyddsvärda kan innebära att lokaliseringssutredningar för nya ledningsgator blir lättare jämfört med mer vanligt förekommande arter som är mer spridda i landskapet. Under den relativt begränsade remisstiden har det dock inte funnits möjlighet att göra någon bedömning av i vilken omfattning de nu föreslagna arterna finns i eller i anslutning till befintliga eller planerade ledningsgator och stationsområden. Det är därmed mycket svårt att bedöma vilka konsekvenser förslaget innebär när det gäller möjligheten att hitta framkomliga områden för ledningar och stationer, påverkan på behov av inventeringar och tidsåtgång i projekten.

Utöver de konsekvenser som beskrivits i konsekvensutredningen vill Svenska kraftnät lyfta fram att det redan idag finns begränsad tillgång på konsulter med rätt kompetens att utföra inventeringar. Att förslaget innehåller ett stort antal arter som idag inte är fridlysta, varav vissa även är svåra att artbestämma, innebär att det kan ta tid att utbilda inventerare kring de nya arterna vilket riskerar leda till förseningar i Svenska kraftnät's projekt. Svenska kraftnät instämmer i Naturvårdsverkets bedömning att det kommer finnas ett stort behov av att informera om den nya listan över fridlysta arter, särskilt nya arter som inte tidigare varit fridlysta.

Att de arter som föreslås vara fridlysta i stor utsträckning är nya jämfört med nuvarande regelverk innebär ett behov av att anpassa verksamheten och utforma planerade inventeringar för de nya arterna. För pågående projekt innebär förslaget dessutom att redan genomförda artskyddsutredningar kan behöva göras om, med kostnader samt förseningar av projekt som följd. Hur stora dessa konsekvenser blir är dock beroende av hur ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna för ändringarna kommer att utformas. Detta ingår inte i det nu remitterade förslaget men Svenska kraftnät vill ändå i detta sammanhang hänvisa till vad verket framfört i remissvaret avseende den tidigare remitterade promemorian (KN2025/01529) om behovet av att utforma ikraftträdande- och övergångsbestämmelser så att de hanterar nämnda problematik.

Avseende de konsekvenser som beskrivits för vattenkraft vill Svenska kraftnät lyfta fram behovet av en mer utvecklad konsekvensanalys för hur förslaget om fridlysning av ål kan påverka vattenkraften och dess bidrag till ett drift- och leveranssäkert elsystem. Vattenkraften är av stor vikt för elsystemet i och med möjligheterna till elproduktion när behovet är som störst, för att balansera snabba förändringar mellan elproduktion och -konsumtion samt för elberedskap. I princip samtliga vattenkraftverk kommer fram till 2039 genomgå en omprövning. Om kraven ökar på grund av fridlysningen kan det således få relativt snabbt genomslag på vattenkraften. Huruvida kraven ökar och i vilken utsträckning bör således belysas ytterligare i konsekvensanalysen.

Detta remissyttrande har beslutats av generaldirektör Thomas Pålsson efter föredragning av delprojektledare Sophie Gröndahl. I den slutliga handläggningen har även Linus Linde och verksjurist Lisa Forsberg deltagit.

Sundbyberg, dag som ovan

Thomas Pålsson

Sophie Gröndahl

DOKUMENT SIGNATURER

Innehållet i detta dokument är digitalt signerat.
Namn och tidpunkter visas på denna sida.

Dokumentet är signerat med Svenska Kraftnätts underskriftstjänst, SendSign